

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 4 krome, za Ogrsko 5 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 6 kron, za Ameriko pa 8 kron; za drugo inozemstvo se računani naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 8 v.

Uredništvo in upravnštvo se nahajata v Ptuju, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (insetatov) je za celo stran K 80— za 1/2 strani K 40— za 1/4 strani K 20— za 1/8 strani K 10— za 1/16 strani K 5— za 1/32 strani K 250 za 1/64 strani K 1.— Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 15.

V Ptuju v nedeljo dne 11. aprila 1915.

XVI. letnik.

Svetovna vojska.

Bitka v Karpatih traja nadalje. — V Bukovini Rusi poraženi. — Boji ob Dnjestru za nas ugodni. — Indija se giblje.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 4. aprila. Uradno se poroča: V Karpatih trajajo boji na višinah na obeh straneh doline Laborce dalje. Včeraj smo izvedli na vzhodne višine protinapad in vrgli dosedaj silno napadajočega sovražnika iz več postojank nazaj. Tudi vzhodno od Virave smo odbili močan ruski napad. V teh včerajšnjih bojih smo vjeli 2.020 Rusov.

Severno od Užoka je položaj neizpremenjen. Nov napad Rusov se je po kratkem boju izjalovil.

Na vseh ostalih frontah ni bilo posebnih dogodkov.

Namestnik generalštabnega šefa: pl. Höfer, fml.

Dunaj, 6. aprila. Uradno se poroča: V Karpatih se v dolini Laborce in obojestranskih višinah boji nadaljujejo.

Na ostalih bojiščih na posameznih točkah artiljerijski boji, sicer mir.

Pri Uscie Biskupie, vzhodno od Zaleszczyki, so se poskušale močnejše sovražne sile ustaviti na južnem bregu Dnjestra. Po večurnem boju smo jih vrgli nazaj, vjeli 1400 mož in zaplenili 7 strojnih pušk.

Namestnik generalštabnega šefa: pl. Höfer, fml.

Dunaj, 6. aprila. Uradno se poroča: Boji v Karpatih se še vedno razširjajo. Na višini vzhodno od Laborce zavzeli so naši s združenimi nemškimi močmi močne ruske pozicije ter vjeli 5.040 Rusov.

V sosednih odsekih smo več silovitih ruskih napadov odbili ter sovražniku povzročili mnogo škode in vjeli nadaljnjih 2.530 Rusov.

V južno-vzhodni Galiciji na višinah blizu Ottynia se je ponočni ruski napad izjalovil.

Pri napadu dne 4. aprila južno-zapadno od Uscie-Biskupie na levi breg Dnjestra bila sta dva bataljona ruskega Aleksandrovega polka popolnoma uničena.

Namestnik generalštabnega šefa: pl. Höfer, fml.

Boj Nemcev z Angleži in Francozi.

Na francoskih in belgijskih bojiščih zavezniki že zelo scagujejo, ker si nikjer ne zamorejo priboriti povoljnega ali naj vidnega uspeha. S svojo ofenzivo so v novjšem času jako varčni, ko so si že tolikokrat občutno prste opekli. Izgubili so — če gre tozadnevni časniški poročilom verjeti — že toliko moštva, topov strojnih pušk in vojnega materiala, da si ne vedo nikjer več dobiti nadomestila za vse te izgube. V novejšem

času so jih posebno hudo nadlegovali nemški Zeppelinji, ki mečejo zdaj tu zdaj tam bombe, ki povzročajo obilno škodo na državnem kakor privatnem imetju in uničijo mnogo človeških bitij. O posameznih praskah na francoskih tleh zdi se „Stajercu“ nepotrebno poročati, ker se suče na raznju tamkaj itak že več mesecev ravno ena in ista klobasa, ki pa še ne niti napol pečena in tudi ne kuhana.

Boji ob Dnjestru.

Poročnik pri poljskih legijonarjih dr. Merwia poroča: Po zavzetju mesta Sniatin se je šlo proti črti ob Dnjestru. Ena kolona je dobila ukaz prodirati preko črte Horodenka-Gwozdziec, druga na črti Kolomea-Gorny Tyn-Tlumacz. Črta določena za obrambo je bila kakih 100 km dolga. Naše levo krilo, ki je imelo braniti odsek od Bistrice do Dolbe, je napadlo sovražnika izpred Jezupola. Ruski ogenj je moral utihniti, en ruski polkovnik je bil ubit, en stotnik ranjen. Glasom izpovedi vjetnikov je imela vsaka ruska stotinja samo mrtvih nad 20 mož. Mnogi vjetniki so bili oboroženi samo z Berdanovimi puškami, ki jih je treba po vsakem strelu znova polniti. Po zavzetju Jezupola bi bili morali legijonaši prodreti do železniškega mostu čez Dnjester, kar je nepričakovano prispel neki ruski oklopni vlak, tako, da so se naši v redu umaknili iz območja oklopnega vlaka. Istočasno z akcijo levega krila sta prodrli dva bataljona z artiljerijo in strojnimi puškami v smeri na Tlumacz, vzhodno od Stanislavova. Prišla sta skozi kraje Oleszow in Bratyszow ter dospela končno do močno utrjenega mesteca Nizniowa. Med tem ko so bile naše čete že v mestu, so Rusi že zažgali veliki most čez Dnjester. Ker je bila s tem naša akcija pri Jezupolu in Nizniowu končana, je prišlo povelje, zbrati v Jezierzanih vse bataljone in od tod izvršiti sunek proti sovražnikom. V Jezierzanih je divjal boj; toda ves napor sovražnika je bil zaman. Naše čete, ki so že pričele s ofenzivo, niso popustile in se niso dale ustaviti niti od najhujšega sovražnega ognja. Prodrle so iz vasi in vzele še isti večer Tlumacz. Vsled situacije je bilo potem potrebno klin med ruskimi četami nekoliko potegniti nazaj, tako da so prišle naše čete na Lysogoro, višino med Bortniki in Korolowko. S pomočjo naše artiljerije so mogle naše kolone ta kraj zasesti.

Boji v Bukovini.

„Az Est“ poroča iz Črnovic: Na skrajnem desnem krilu našega gališkega bojišča, to je v

kotu Bukovine, Rusije in Romunske, se vrše že več dni vedno silnejši krvavi boji. Ti boji so se na obsegu vedno bolj razširili, ker sovražnik dan na dan bolj ojačuje svojo fronto. Kakor silno pa tudi napada sovražnik, ni se mu posrečilo odločiti se vzhodno od Zaleszczykov na črti do ruske meje in na severnem bregu Dnjestra. Tu se obrača sovražna ofenzivna črta proti jugu ter sega pred naše pozicije v okolici Bojana. Vsi napadi in naskoki sovražnika so bili pod najtežjimi izgubami za njega odbiti tako, da po našem prodiranju iz Črnovic nismo izgubili niti koraka tal.

Iz Črnogore.

Položaj v Črnigori je obupen. Odkar so Avstrijci na Lovčenu porušili baterije in ubili in ranili 500 francoskih topničarjev, se nahaja Crnagora v položaju oblegane trdnjave. Dežela se izstraduje in žive Črnogorci v največji bedi. Edino pot v Evropo skozi sv. Ivan zapirajo Črnogorcem sovražni Albanci.

Grčija zapre Srbiji dovoz municije.

Časniki poročajo iz Milana, da je Grčija naznanila državam svojo prepoved dovoza municije v Srbijo skozi grško ozemlje. Tudi iz Carigrada je dospela ista vest. Kakor piše „Osmanški Lloyd“, izkrcali so Francozi te dni v Solunu zopet 14 topov, 2000 zabojev (kišt) municije, 9 avtomobilov, 150 trénskkih vozov, 2 zračni letali in 800 zabojev zdravil in drugih zdravniških potrebščin. Grška vlada pa je kljub posredovanju francoskega poslanika prevoz v Srbijo prepovedala in samo glede zdravil in drugih zdravniških sredstev privolila.

Avstrija in Poljska.

Svetovna vojska je zbudila že pozabljeno poljsko vprašanje. Mednarodna diplomacija stoji pred starim vprašanjem v novi obliki. „Nowa Reforma“ piše, da je evropska diplomacija ključ za evropsko ravnotežje dolgo iskala, na Balkanu, ob Adriji in na raznih morjih. Sedaj se je pa pravi ključ evropskega miru našel tam, kjer je od nekaj bil in kjer ga je videl že Napoleon, namreč v Poljski, ki straži od vratih v veliki evropsko-azijski planjavi. Poljska je evropski zid pred vzhodnimi silami. Kdor vlada nad Poljsko, ta obvladuje Evropo. Ča jo stalno zasede Rusija, potem je Evropa v vedni nevarnosti. Samostojna Poljska v zvezi z Avstrijo je naravna straža evropske kulture in evropskega ravnotežja. Avstrija in samostojna Poljska sta nujno potrebni za obrambo in za širjenje evropske kulture.

Vojni cilj Rusije.

„Neues Wiener Tagblatt“ je ponatisnil iz „Kijevlanina“, članek ruskega nacionalca-poslance A. Savenka o cilju, katerega kani Rusija s to vojsko doseči. Rusija si hoče zagotoviti svoj položaj kakor velemoč, a to bo dosegla po Savenkovem mnenju le s pridobitvijo ruskih Karpatov in morskih ožin. Savenku je dejal neki dostojanstvenik v Petrogradu: „Nikar ne mislite, da imamo Carigrad že v žepu. Zato bo treba še mnogo truda in žrtev.“ Savenko se strinja s to sodbo in pravi, da je treba odločilne zmage, da ne bo rešeno samo karpatsko vprašanje, ampak tudi vprašanje morskih ožin. Na ugovorjanje in pripomnjo pesimistov, da ima Rusija v dardanelskem vprašanju mnogo majhnih nasprotnikov, odgovarja Savenko, da je vse-kako Carigrad za mnoge države lep obliček, zlasti za sosedne države. Ali Bolgarska je sama priznala, da bi ne mogla vzdržati Carigrada. Kar se pa Rumunije in Grčije tiče, nimata v evropski Turčiji nikakih skupnih mej, a pravica nekaterih rumunskih in grških domoljubov do morske ožine, to je, da bi imeli ključ od ruskega morja, ki je za Rusijo edini izhod na svetovno vodno cesto, se ne more za resno smatrati. Sicer pa moramo imeti jasno pred očmi, da če premagamo Nemčijo in Avstro Ogrsko (in le pod tem pogojem bi mogli mi morskou ožino in Carigrad dobiti), bi ne imel noben odpor malih držav proti uresničenju naših velikih narodnih nalog nobenega realnega pomena. Torej pred seboj imamo veliki cilj. Čaka nas velika nagrada, ki slavno nagradi delo in trud ruskega naroda skozi mnoga stoletja. V dosego tega velikega in neizmerneega cilja s se ne smemo strahiti nobenega truda, nobenih žrtev za svojo domovino. Na našo generacijo gleda ednajst stoletij naše povestnice.“

Nova Edisonova iznajdba za podmorske čolne.

Vsi dosedanji poizkusi za sestavo popolnoma nevarnih akumulatorjev niso imeli zaželenega uspeha. Sedaj pa prihaja iz Amerike vest, da se je Edison posrečilo sestaviti jako močan in docela varen akumulator, čegar raba izključuje vsako nevarnost za posadko. Novi Edisonov podmorski čoln bo na morskoi površini gonil motor, ki bo obenem polnil akumulatorje za pogon pod vodo. Sicer tudi ta najnovejša iznajdba ni brez gotovih pomanjkljivosti, vendar se more vprašanje smatrati kot v načelu rešeno.

Že pred več leti se je slišalo o Edisonvem akumulatorju, ki naj bi v tehniki povzročil popoln preobrat, ker omogočuje veliko večje nakopičenje električne sile nego dosedanji tipi, dasi je za polovico lažji od njih. V praksi se pa ta akumulator ni nikoli in nikjer pokazal. Seveda je res, da so različni časniki v svoji bujni fantaziji naprtili Edisonu že marsikako iznajdbo, o kateri se njemu samemu niti sanjalo ni; toda v sedanjem slučaju ima pa stvar po vsej priliki resno ozadje, ker se z iznajdbo peča poveljstvo ameriške vojne mornarice, ki že dalj časa dela poizkuse.

Edison je delal za to iznajdbo celih osem let in znašajo stroški za študije in eksperimente baje 12 milijonov kron. Iznajdbo drži strogo tajno; le toliko se je zvedelo, da se mu je posrečilo nadomestiti svinec in žvepleno kislino z drugimi snovmi, ki ne razvijajo strupenih plinov. Nekaj posebnega je zapora na akumulatorjih. Edison je tak akumulator dal naložiti na avtomobil in se z njim z brzino 30 km 500krat zaletel v zid, a zapora je ostala nepoškodovana.

Aparat je tudi popolnoma neobčuten za zibajoče se gibanje, kateremu je izpostavljen na ladji; dotično večmesečno preizkušnjo je brez hibe prestal. V ameriških mornaričnih krogih smatrajo Edisonov akumulator za najboljšer, kar je doslej znanega na tem polju.

Srbska grozodejstva v Macedoniji.

„Agence Tel. Bulgare“ poroča: Iz Küstendila se naznanja, da so Srbi usmrtili v trgu Carjevo Selo 11 oseb, v vasi Ilijevo 15, v vasi Rzalovica pa 40 oseb. V vasi Küstindil natančno število žrtv ni znano, zaprli pa so veliko število moških in žensk. Šestero srbskih čet pod poveljstvom majorja Popoviča kroži od vasi do vasi ter nardaja prebivalstvo s strahom. V okrain

Kočani so srbske grozovitosti od dne do dne neznosnejše. Ti dogodki so prava slika položaja v Macedoniji.

Angleške izgube po nemških podmorskih čolnih.

Uradna poročila admiraltite pravijo, da so od začetka nemške blokade podmorski čolni potopili 27 ladij. V tednu od 24. do 31. marca je bilo potopljenih pet ladij, ki so obsegale skupno 16.220 ton.

70 angleških trgóvskih ladij potopljenih v Kanalu.

„Deutsche Tageszeitung“ poroča iz Amsterdamu: Nizozemske paroplovne družbe so sestavile seznam, po katerem so nemški podmorski čolni v času od 18. februarja do 25. marca samo v Kanalu potopili 70 angleških trgóvskih ladij, torej približno po dve na dan.

Nemška južna armada v Karpatih.

Grški listi poročajo: Frankobrod, 6. aprila. „Frankfurter Ztg“ poroča iz Berlina: Čestitka odposlana po vrhovnemu poveljniku avstro-ogrsko armade nadvojvodi Frideriku pruskemu generalu pehote pl. Linsingenu in njegovemu generalnemu štabu zopet spominja, da se v Karpatih bori ramo ob ramo z Avstriji cesarska nemška južna armada, ki ji poveljuje general Linsingen. Vsa kdanja vojna poročila avstrijskega armadnega vodstva in blesteča poročila vojnih poročevalcev to nemško južno armado redko omenjajo. Gotovo redkokrat le zato, ker se smatra samoobsebi umljivo, da se hrabrih bojov, ki zahtevajo nadčloveških sil, udeležuje tudi ta južna armada, česar se običinno, kakor se zdi, ne zaveda vedno. Razveseljivo je, ker na to širšo javnost čestitka maršala nadvojvode Friderika zopet opozarja.

Karpatska bitka pod plazovi.

Amsterdam, 6. aprila. „Echange Telegraph“ poroča iz Varšave o nekem boju v Karpatih: Dne 13. marca se je razvil boj, ki je trajal 6 ur. Ves čas je snežilo, dokler ni snežen vihar sprožil snežen plaz, ki bi bil skoraj obe bojujoči se stranki pokopal. Vojaki tu in tam so vstali in so v snežnem viharju streljali naprej. Med bojem se je utrgal drugi plaz, ki je zmešal prijatelje in sovražnike in je nastala nevarnost, da vse pokoplje. Nekaj vovakov je zlezlo izpod snega. Dajali so si z roko znamenja, naj se neha streljati, da rešijo tovariše iz skupne nevarnosti, kar se je tudi zgodilo.

Angleži nevoljni na svojo vojno mornarico.

London, 6. aprila. (Kor. ur.) Mornariški dopisnik lista „Morningpost“ piše: Opustošenja po nemških podmorskih čolnih trajajo z izzivajočo enakomernostjo od Severnega morja do Finisterre. Položaj je nekaj posebnega. Na eni strani nam pripovedujejo, da izvaja angleško bojno brodogeje popolno gospodarstvo na morju, na drugi strani pa čitamo vsak dan poročila, da smo izgubili v domačih vodah eno ali več ladij. Naše veliko brodogeje se nekje nahaja in dejstvo, da obstoja, sili Nemčijo, da izvaja morskoi rop pod morjem. List nadaljuje: Kaj koristi, če se zgradi ladja, ki stane 11 in pol milijona funtov šterlingov, če ne more ladja na morje izzemši v veliki daljavi od središča podmorskih čolnov. Če bi bil sovražnik tako uljuden in bi nas povabil na bitko sredi Tihega morja, bi bilo vse lepo. Podmorski čolni in mine so popadle dejansko zdaj našo bojno brodogeje med vetrom in vodo in ni misliti, da so ti novi elementi le začasni ali pa netehtni. Vprašanje mogoče reši povodno letalo, a to je bolj godba bodočnosti kakor sedanjosti. Upajmo, da se vprašanje reši.

Od neke angleške divizije s 12.000 možmi ostalo je samo 2.330 mož.

V nekem nagovoru, katerega je imel nedavno nadškof angleške grofije York v mestu Hull, rekel je ta cerkveni knez, da smrt niti v najhujših časih srednjega veka ni tako ljuto pobirala ljudi kakor dandanes. Od infanterijske divizije, ki je bila pred kratkim s 400 častniki in 12.000 možmi iz Anglije na bojišče poslana, ostalo je le 44 častnikov in 2.330 mož. Samo

eden najhrabrejših polkov s 40 oficirji in 1.200 možmi izgubil je 39 oficirjev in 900 mož.

900.000 organiziranih angleških delavcev grozi s štrajkom.

„Daily Telegraph“ ve poročati, da je načelnik angleških rudarskih cev zvezi rudarjev, ki obstoji iz 900 tisoč delavcev, naznanil, da se jim plača ne more tako zvišati, kakor oni to žele in da bi se stvar zamogla le po krajevnih razmerah urediti. Rudarji pa od svojih zahtev nočejo odstopiti in tako preti na Angleškem velikanski štrajk, ki bi angleško vojno in trgovsko mornarico glede dobave premoga najhujše ogroževal.

Ponesrečeni srbski poskusi.

Budimpešta, 6. aprila. „Pesti Naplo“ javlja z južnega bojišča: Srbske čete so se poskusile izkrcati na takozvanem Ciganskem otoku v Savi pri Belgradu. Naši so mirno čakali, nato pa so pričeli obstreljevati Srbe iz strojnih pušk. Srbske čete so se morale naglo zopet umakniti.

Ruski vojni material za Srbijo.

Iz Bukarešte poročajo: Poluradno se razglasa: „Vsak inozemski železniški voz, ki pride v deželo, se mora ali na meji, ali pa na prvi postaji v deželi temeljito preiskati. Če se v vozovih najde blago, čegar prevoz je sedaj skozi Rumunijo prepovedan, se morajo vozovi takoj vrniti tja, odkoder so prišli.“ — S tem naj se ustavijo ponovni poskusi Rusije, skozi Rumunijo dovažati Srbiji vojni material.

Srbsko-bolgarski omejni konflikti.

Iz Niša poročajo listi z dne 3. aprila: Pretelko noč, proti 2. uri, so napadli bolgarski četaši v vojaških uniformah iznenada srbsko kulo pri Valandovu. Srbske obmejne straže so se morale umakniti proti kolodvoru v Strumici. Ob 5. zjutraj so zasedli Bolgari vse višine na levem vardarskem bregu. Boji se nadaljuje. Število mrtvih in ranjenih je na obeh straneh znatno. Pripoveduje se, da so Bolgari ugrabili 2 srbska topa. Ranjenci pripovedujejo, da vodijo četaše bolgarski častniki in da je četašev nekaj več kakor za en polk. Mnogi so mnenja, da napada sploh niso izvršili četaši, temveč regularni bolgarski vojaki. V bližini se nahajajoči obmejni detašmaji so prispeli na pomoč. Telefonski in brzovjavni promet z Gjevgeelijem in Solunom je prekinjen.

Vojne priprave Japonske.

Newyork, 5. aprila. Tukajšnji listi poročajo o japonskih vojnih pripravah: Japonske bojne ladje, ki se nahajajo v tujih morjih, so pozvane, naj se hitro vrnejo domov. Parniki, ki vozijo na Japonsko, so prenapolnjeni z japonskimi rezervisti. Osobito iz Kalifornije so vpoklicali več tisoč Japoncev, ki so se takoj odpeljali domov. Japonska je kupila več letal v Franciji in je z dovoljenjem francoske vojne uprave sprejela v svojo službo več francoskih pilotov.

Trinajst indijskih knezov se je Angliji uprlo.

Po raznih časopisih kroži vest, da se je v Severni Indiji trinajst knezov uprlo proti angleški vladi in da se bojo skupno z Afgani bojevali proti angleškemu nasilstvu.

Vstaja v Singaporu.

Precej časa sem se je že govorilo o neki vojaški vstaji v južnoindijskem mestu Singapore, a vsa poročila so izhajala iz angleških virov, kar že dovolj pričra za njih — verjetnost?! Vojaki 5. indijskega polka že dalje časa niso zakrivali več svojega namena, da se bodo takoj uprli, ako bi se jim velelo iti na fronto, ker se kot mohamedanci nočejo vojskovati proti svojemu najvišjemu gospodu (kalifa) v Carigradu. Tudi v Rangoon-u in v Kalkuti (Indija) se je iz ravnoistega vzroka uprlo več čet, kar da slutiti, da vlada v angleško-indijski armadi eden duh. Angleži so bili neprevidni in nepraktični dovolj, da tega dejstva sebi na škodo niso povoljno vpoštevali.

V torek dne 16. februarja bi imel oditi najmlajši indijski polk v Evropo. Moštvo se je to še-le v pondeljek zjutraj povedalo. Za njih nadomestitev došlo je že v nedeljo 100 mož domačih čet, katere je dal sultan dežele Johore. Ko se je dalo povelje za odhod, uprle so se takoj indijske čete, skupno 1.400 mož, ki so vdrli v oficirski klub ter ondi postrelili 27 oficirjev. Drugi oddelki so hodili po mestu, kjer so ustrelili vsacega Evropejca, katerega-koli so našli na ulici. Nato so šli v taborišče, kjer imajo Angleži nemške podanike internirane. Zdaleč so Nemcem namignili naj se vlezajo. Ko je bilo to storjeno so postrelili stražo, obstoječo iz enega oficirja in 17 angleških prostovoljcev, jehorski vojaki pa so takoj zbežali. Nato je rezervno moštvo straže nastopilo, 1 major, dva druga častnika in 20 mož. Klicali so Nemcem, da naj grejo takoj v notranjost taborišča, a tem se je zdelo bolj varno, ako ostanejo pred taboriščem ležati. Indi so začeli nato iz neke lesene barake streljati in v kratkih minutah bili so vsi trije častniki z moštvo vred mrtvi. Sedaj so povabili Nemce, naj se jim pridružijo, a ti so ponudbo odklonili, ker so se nasproti Angležem s častno besedo zavezali, da se ne bodo upirali.

Po tem dogodku so vdrli v garnizijsko bolnišnico, kjer je bilo sedem Angležev in eden Avstrijec. Ta je začel po prvih streljih kričati: „Jaz sem Avstrijec!“ Poslednji, z imenom Hackmeyer, ostal je nepoškodovan, vsi drugi pa — tudi strežaji — bili so postreljeni. Zaveš je bilo 48 Angležev usmrčenih.

Tudi pri Orahadroard-u prišlo je med Indi in angleškimi prostovoljci do krvavega boja, v katerem so padli vsi Angleži, ki niso pravočasno pobegnili. Na večer so imeli uporniki vso mesto v svoji oblasti. Tudi orožarnice so se polastili, da na odpor prišedši prostovoljci niso mogli do orožja. Evropejci so se z barikadami okovarili, ženske pa so spravili na ladje v ondotnem pristanišču.

V torek so Indi mesto bombardirali. Da ne bi svoje sovornike ne vznemirjali, kričali so po cestah in ulicah: „Islam!“ Vso domače ljudstvo jih je z navdušenjem pozdravljalo. V sredo je prišlo iz Rangoona 500 angleških vojakov, ki so mislili upornike ukrotiti. Toda njih trud je bil zastoj, ker od skritih nikogar niso zapazili, pač pa bili od vseh strani hudo obstreljavani. V petek je došlo 100 Japoncev in 30 francoskih mornarjev, ki pa so se morali takoj zopet vkrcati, ker si niso upali ničesar opraviti.

Angleži seveda zavijajo stvar po svojem načinu, toda dejstva kažejo, da v Indiji hudo vre.

O pomorskih minah.

V nobeni vojni še ni bilo podmorsko bojevanje toliko pomena kakor je v sedanji svetovni vojni, v kateri se porabljata na morju in v morju zlasti podmorski čoln, ki napada bojne in sovražne trgovske ladje s torpedi, in pa pomorske mine. Pomorske mine so v obče mnogo nevarnejše orožje nego podmorski čoln s svojimi torpedi.

Pomorske mine so jeli rabiti že pred sto leti; seve so bile takrat še jako enostavne. V večji množini so rabili mine v severoameriški secesijski vojni (1861. do 1866.), v kateri so vničile mine sedem monitorjev (manjših obrežnih bojnih ladij in čolnov). V rusko-turški vojni l. 1877/78 so uničile Turkom ruske mine dve vojni ladji, v rusko-japonski vojni 1904/05 so potopile pomorske mine tri ruske in šest japonskih vojnih ladij — med njimi tri velike linijske ladje.

Mine se dele najprej v dve vrsti, v mine, ki se vnamejo same in mine, ki jih razstrele z elektriko z določenega opazovališča. Delimo pa mine še tudi drugače: v ofenzivne in defenzivne (napadalne in obrambne).

Navadna oblika mine je hruškasta železna posoda. Na gornjem koncu ima steklene rožičke, ki so pokriti s svinčenimi kavicami. Od tam je napeljana žica do električne baterije, ki je v

zvezi z razstreljivom (navadno strelna pavola). Kadar zadene ladja ob steklene rožičke, ki so v zvezi z baterijo, zaneti električna iskra razstreljivo, da nastane eksplozija. Mine po pristaniščih so pa tudi prirejene tako, da so v zvezi s skrivnim opazovališčem na obrežju in kadar zapelje sovražna ladja na mino, razstrelji obrežni opazovalec z elektriko mino, ki je označena v tajnem načrtu na dotičnem prostoru.

Mine so položene križema, navadno tri metre pod gladino morja, ter so pritrjene na verižicah, ki imajo ob koncu kos železa, da ostanejo na določenem mestu. Druge mine pa plavajo prosto po morju. Često se pa tudi dogaja, da se zasidrane mine potrgajo ter ogrožajo še dolgo časa potem zlasti trgovske ladje.

Defenzivne (obrambne) mine polagajo navadno v izlivih rek ali pred pristanišči, druge pa polagajo po morskih prehodnih krajih, da z njimi ogrožajo morske ceste. Često pa tudi nanesne potreba obrambe, da nasprotnik ogroža sovražnika z razstresenimi minami. Te mine se porabljajo zlasti takrat, kadar kako ladjo sovražnik preganja; zasidrajo se avtomatiško ter jih spušča v morje preganjana ladja na begu.

Najnevarnejše v obče so proste mine, ki so obenem obrambne in napadalne. Kakor nam je znano, se v morju pretakajo morski toki po določenih zakonih. Ozrmo se na Dardanele, kjer se vrši prav sedaj bojevanje na morju. Če spuščajo Turki v Dardanelah proste mine, jih nosi morski tok, ki preteče tam v eni uri 1:5 do 2:5 morskih milj, nasproti sovražniškimi bojnim ladjam in jih ogrožajo.

Mine polagajo posebne ladje in podmorski čolni. Toda tehnika napreduje in nabavili so ladje in naprave, ki mine love ter odstranjajo s posebnimi mrežami. Rušilci min so jako plitve majhne ladje. Vsekakor pa je jako nevarno opravilo, mine polagati, še bolj pa jih odstranjevati.

Glede polaganja min veljajo posebne mednarodne določbe, ki jih pa v sedanji vojni zlasti Anglija in Rusija ne upoštevate. Mine se ne smejo polagati po nevtralnih vodah, kjer pa se polagajo, morajo biti tako prirejene, da se ne vnamejo več, dočim se odsidrajo. Prosto plavajoče mine pa so sploh prepovedane.

Slika iz bojišča.

Metrofan Čitopič Korba je ime stotniku ruskega 57. pešpolka iz Herzona — piše neki častnik, ki se že od začetka vojne nahaja na severnem bojišču, neki tržaški gospej. „V neki sivi zimski noči krog 10. ure je bil ujet; ranjen je bil v nogo, lakotnico in desno roko. Neki častnik mojega polka se je zavzel zanj, mu obvezal rane in ga nesel iz ognja med gostim svinčenim dežjem.

— Tovariš! zakliče čez nekaj časa ruski častnik v nemškem jeziku. — Zahvaljujem se Ti, toda umreti moram!

Naš častnik ga tolaži in bodri, govori mu o lazaretu, o zdravnikih in zdravilih, zagotavlja mu, da bo ozdravil in se vrnil k svoji družini. Rus je zmajal z glavo in tibo ječal. Nenadoma pravi:

— Prosim te, stori mi ljubav in odpri mi sukno; v notranjem žepu boš našel službeno knjižico: vzemi jo, tvoja je. Tu je tudi Marijina slika: podarim ti jo. Sedaj mi odreži naramni našivek: podarim ti tudi tega. Toda ene usluge, ene neizmerne usluge te prosim; kajti umreti moram, umreti!

Rus je za hip umolknil, nato pa se znova zazrl v našega častnika, ki ni vedel, kaj Rus pravzaprav meni, ter prosil:

— Odpni mi obleko in srajco: Na prsih nosim vrečico iz belega platna. Da, to je, hvala . . . Odpni jo: vidiš, v njej je fotografija moje žene z otrokom in posvetilom. Dalje, vidiš? je v njej zlata verižica s svetinjo Matere božje in majhnim križcem. To vrečico, prosim vzemi in skrbi, da pride v roke moje žene . . . Prosim te, prosim . . . Umreti moram . . .

— Vse bom storil, kar želiš, samo pomiri se. Ozdravil boš še in ne bo mi treba izvesti tvoježgavne naročila, kajti sam se povrneš k svoji soprogi.

Ranjenec zmaje z glavo, potem utrujen umolknje. Čez nekaj časa z velikim trudom seže z levo roko v žep in nekaj išče.

— Ali želiš cigareto? — ga vpraša naš častnik.

— Ne, hvala, ničesar ne želim, je odgovoril Rus. Nato je reko, ki jo je imel v žepu, nesel k ustom in povzil neko stvar. Parkrat je še globoko zadihal, nato mu je glava omahnila nazaj: bil je mrlič. Zastrupil se je.

Nekaj o moderni trdnjavski vojni.

Moderne trdnjave so jako zgodnjega početka in izvirajo iz časa konstrukcije težkih oblegovanih topov. Nasproti artiljeriji, toraj nasproti napadalnim sredstvom, se je spreminjala tudi zidava trdnjav ter se razvila do sedanje oblike. V sedanjem času se ne more moderna trdnjavska vojska ozirati na Sebastopol (1854) in Pariz (1871), marveč kakor v obče moderna tako tudi trdnjavska vojska datira iz rusko-japonske vojske.

Port-Artur. Prvo obleganje moderno urejene trdnjave se je vršilo pri Port-Arturju. Brez ozira na poedine epizode, ki so bile kot uvod obleganju samemu, se je začelo z obleganjem na suhem dne 6. junija 1904. Oblegovalna japonska armada pod poveljstvom generala Nogija bila močna štiri divizije. Že 26. julija je Nogi s tremi paralelnimi kolonami zavzel utrjene sprednje višine severno od mesta in Japonci so se 3. avgusta približali zunanji utrdbam tako, da jim je bilo mogočno postaviti svoje težke oblegovalne topove. Dne 8. avgusta so bile zavzete nekatere višine na izhodni strani mesta, potem je Nogi zaukazal splošen naskok, ki je trajal od 19. do 24. avgusta. Naskok se ni posrečil, toda stal je Japonci 14.000 mrtvih. Od tega časa so začeli Japonci metodično oblegovati z vojsko in so opustili naskokovanje, a obstreljevali so pa poedine utrdbe, dokler so jih popolnoma poškodovali. Tako so počasi napredovali s zavzetjem višine za višino in se koncem decembra približali notranjemu trdnjavskemu obroču. Še-le 2. januarja 1905 je general Stössel predal trdnjavo, ki se je branila celih 210 dni.

Odrin (Adrianopol). Balkanska vojska je prinesla s seboj tudi trdnjavsko vojno v velikem obsegu. Po bolgarskih zmagah pri Kirkilisu in Čorlu so prišle prve čete pred Odrin in ga zaprle od treh strani, in ko je padla Dimotoka, je bil Odrin tudi z južne strani zaprt. To se je zgodilo 27. oktobra 1912. Od tega časa je bila trdnjava od sveta odrezana in oblegali so jo povsem sistematično. Seveda je bolgarski in pozneje tudi srbski pomožni armadi (120.000 mož) primanjkovalo težkih oblegovanih topov, zato se je pa tudi oblegovalna armada pod poveljstvom generala Ivanova zadovoljila s cerniranjem in izstradanjem trdnjave, kar je v sedanji moderni vojski izrednega pomena. Boji so trajali šest polnih mesecev, ko se je nazadnje 26. marca 1913 posrečilo bolgarsko-srbski vojski, da je s silovitim naskokom zavzela en sektor, nakar se je trdnjava udala. Karakteristično za moderno vojsko je, da trdnjava pade v tistem hipu, ko se na enem ali drugem kraju vsaj nekoliko prebije trdnjavski obroč. Topovi in ves drugovrstni vojni material se navadno pred udajo uniči.

V balkanski vojski so se vršili tudi manjši trdnjavski boji. Skadar je zavzela po devetmesečnem obleganju srbsko črnogorska armada, dasi je bila trdnjava manjše veljave, toda prišilil jo je glad, da se je udala.

Janina v Epiru, ki so jo zavzeli Grki, je primera pravega topniškega obleganja, ker so Grki hranili ljudski material in so utrdbe s vztrajnim topovskim obstreljevanjem porušili do temelja.

Sedanja svetovna vojska velikih držav je prinesla s seboj ogromne trdnjave in strašanski oblegovalni material. Nemški 42 cm možnarji in naše motorne baterije učinkujejo tako silovito, da so prvovrstne trdnjave kot Antwerpen, Namur, Liege in Lille padle v kratkih dneh. Presenečenje leži v tem, da te-le trdnjave pravzaprav niso bile oblegane, temuč bile porušene iz velike daljave s težkimi topovi.

Da se je Przemysl moral udati vsled gladi, je vsakomur znana stvar.